

Acord între Consiliul Europei și Ucraina privind înființarea Tribunalului Special pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei¹

24 iunie 2025, A 1532-a reuniune a Comitetului de Miniștri, 18 și 24 iunie 2025

2.3 Consecințele agresiunii Federației Ruse împotriva Ucrainei

Acord între Consiliul Europei și Ucraina privind înființarea Tribunalului Special pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei

Întrucât Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în Rezoluția sa A/RES/68/262 din 27 martie 2014 a făcut apel la toate statele să oprească și să se abțină de la acțiuni care vizează perturbarea parțială sau totală a unității naționale și a integrității teritoriale a Ucrainei, inclusiv orice încercare de a modifica frontierele Ucrainei prin amenințare sau utilizarea forței sau prin alte mijloace ilegale;

Întrucât Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în Rezoluția sa A/RES/71/205 din 19 decembrie 2016 a reafirmat responsabilitatea tuturor statelor de a se abține de la amenințarea sau utilizarea forței împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărui stat și de la a acționa în orice alt mod incompatibil cu scopurile Organizației Națiunilor Unite și a îndemnat Federația Rusă să elibereze imediat cetățenii ucraineni care fuseseră reținuți ilegal și judecați fără respectarea standardelor elementare de justiție;

Întrucât Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în Rezoluția sa A/RES/73/194 din 17 decembrie 2018 a condamnat ocuparea temporară a Republicii Autonome Crimeea și a orașului Sevastopol și a reamintit că această ocupare temporară și amenințarea sau utilizarea forței împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a Ucrainei de către Federația Rusă contravin angajamentelor asumate de a respecta independența și suveranitatea, precum și frontierele existente ale Ucrainei;

Întrucât Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în Rezoluția sa A/RES/76/70 din 9 decembrie 2021, a îndemnat Federația Rusă să își retragă complet și necondiționat forțele militare din Crimeea și să pună capăt fără întârziere ocupării temporare a teritoriului Ucrainei și a subliniat în continuare că prezența trupelor ruse în Crimeea este contrară suveranității naționale, independenței politice și integrității

¹ CM(2025)104-final - [1532/2.3] Consecințele agresiunii Federației Ruse împotriva Ucrainei.

teritoriale a Ucrainei și subminează securitatea și stabilitatea țărilor vecine și a regiunii europene;

Întrucât Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în Rezoluția sa A/RES/ES-11/1 din 2 martie 2022, recunoscând că operațiunile militare ale Federației Ruse pe teritoriul suveran al Ucrainei au o amploare pe care comunitatea internațională nu a mai văzut-o în Europa de zeci de ani, a deplâns în termenii cei mai fermi agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei, care încalcă articolul 2 (4) din Carta Organizației Națiunilor Unite, a cerut Federației Ruse să înceteze imediat utilizarea forței împotriva Ucrainei și a deplâns implicarea Belarusului în această utilizare ilegală a forței împotriva Ucrainei;

Întrucât Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în Rezoluția sa A/RES/ES-11/6 din 23 februarie 2023, a subliniat necesitatea de a asigura tragerea la răspundere pentru cele mai grave crime în temeiul dreptului internațional comise pe teritoriul Ucrainei prin anchete și urmăriri penale adecvate, echitabile și independente la nivel național sau internațional și de a asigura dreptatea pentru toate victimele și prevenirea unor crime viitoare;

Întrucât Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în Rezoluția sa A/RES/79/184 din 17 decembrie 2024, a condamnat războiul de agresiune împotriva Ucrainei al Federației Ruse, cu încălcarea articolului 2 (4) din Carta Organizației Națiunilor Unite, și utilizarea Crimeei în acest scop și pentru a sprijini tentativa de anexare ilegală a oblasturilor Kherson, Zaporijia, Donețk și Luhansk;

Salutând faptul că Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust) a sprijinit cooperarea și coordonarea eforturilor naționale de investigare prin înființarea Centrului internațional pentru urmărirea penală a crimei de agresiune împotriva Ucrainei (ICPA) la Haga, Regatul Țărilor de Jos, la 3 iulie 2023, și exprimându-și satisfacția cu privire la activitatea desfășurată de ICPA în vederea asigurării unei anchete adecvate a crimei de agresiune împotriva Ucrainei;

Dorind să ducă mai departe activitatea desfășurată de autoritățile naționale care cooperează în cadrul ICPA, în special pentru a sprijini Ucraina în eforturile sale de urmărire penală a crimei de agresiune comise împotriva acestui stat în modul cel mai eficient și legitim;

Reamintind Carta Tribunalului Militar Internațional din 8 august 1945, al cărei articol 6.a) stabilește răspunderea penală individuală pentru crime împotriva păcii;

Reamintind că, la 11 iunie 2010, Conferința de revizuire a Statutului de la Roma a adoptat prin consens Rezoluția RC/Res.6, care conține, printre altele, textul articolului 8bis privind crima de agresiune; observând că, în pofida faptului că Ucraina a ratificat Statutul de la Roma la 25 octombrie 2024 și a devenit stat parte la acest tratat la 1 ianuarie 2025, regimul jurisdicțional pentru crima de agresiune din Statutul de la Roma împiedică Curtea Penală Internațională să își exercite competența cu privire la crima de agresiune în acest context specific;

Reamintind că este de datoria fiecărui stat să își exercite jurisdicția penală asupra celor responsabili de crime internaționale și luând act de articolul 437 din Codul Penal al Ucrainei;

Considerând că înființarea Tribunalului Special pentru Crima de Agresiune împotriva

Ucrainei (denumit în continuare „Tribunalul Special”), ca un efort comun, este soluția cea mai potrivită pentru a determina răspunderea penală în cazul acelor persoane care poartă cea mai mare responsabilitate pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei și pentru a evita duplicarea urmăririlor penale la nivel național împotriva aceluiași persoane;

Înțelegând că jurisdicția Tribunalului Special se bazează pe jurisdicția teritorială a Ucrainei;

Acordând cea mai mare importanță standardelor unui proces echitabil, inclusiv principiilor *nullum crimen sine lege* și *ne bis in idem*, în conformitate cu standardele internaționale și europene privind drepturile omului;

Constatând caracterul special al crimei de agresiune, care afectează întreaga populație a Ucrainei, și subliniind necesitatea de a audia în fața Tribunalului Special grupurile de victime afectate în mod special;

Întrucât statele membre fondatoare ale Consiliului Europei, în urma celui de-al doilea război mondial, au creat o organizație paneuropeană din convingerea că urmărirea păcii bazate pe justiție și cooperare internațională este vitală pentru apărarea societății umane și a civilizației, construită pe promisiunea „nu se va mai întâmpla niciodată”;

Întrucât, într-un moment în care războiul a revenit în Europa din cauza războiului de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei și „promisiunea „nu se va mai întâmpla niciodată” ... a fost fundamental contestată”, șefii de stat și de guvern ai Consiliului Europei au declarat, cu ocazia celui de-al 4-lea summit de la Reykjavík din 16 și 17 mai 2023, că se vor uni în jurul valorilor întruchipate de Consiliul Europei și împotriva războiului din Ucraina, pe care îl consideră „o încălcare flagrantă a dreptului internațional și a tot ceea ce [Consiliul Europei] reprezintă”, pentru a păstra și proteja fundamentul libertății, păcii, prosperității și securității pentru Europa;

Întrucât, la 15 martie 2022, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (denumită în continuare „Adunarea Parlamentară”), prin Avizul său 300 (2022), a condamnat în termenii cei mai fermi agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei, constatând că intensificarea activităților militare începând cu 24 februarie 2022 reprezintă o continuare a războiului de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei început la 20 februarie 2014;

Întrucât Comitetul de Miniștri, în Rezoluția sa CM/Res(2022)2, adoptată la 16 martie 2022 în cadrul celei de-a 1428-a reuniuni a delegaților miniștrilor, a luat decizia de a exclude Federația Rusă din Organizație ca urmare a invaziei Ucrainei, în conformitate cu poziția unanim exprimată de Adunarea Parlamentară în Avizul său 300 (2022) și de Secretarul General al Consiliului Europei (denumit în continuare „Secretarul General”), și la 17 martie 2022, la cea de-a 1429-a reuniune a delegaților miniștrilor, Comitetul de Miniștri a decis să suspende toate relațiile cu Belarus și drepturile acestuia de a participa la reuniunile și activitățile Organizației;

Întrucât, la 17 mai 2023, Consiliul Europei a instituit Acordul parțial extins privind Registrul daunelor cauzate de agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei ca un prim pas către un mecanism internațional de despăgubire a victimelor actelor internaționale ilicite ale Federației Ruse înăuntrul sau împotriva Ucrainei;

Întrucât Statutul Consiliului Europei (ETS nr. 1) prevede încheierea de acorduri ca mijloc de promovare a obiectivelor Organizației;

Întrucât statele și organizațiile internaționale care fac parte din Grupul-nucleu privind instituirea unui Tribunal special pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei (denumit în continuare „Grupul-nucleu”) au colaborat pentru tragerea la răspundere pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei;

Întrucât Adunarea Parlamentară, în Recomandarea sa 2294 (2025) din 9 aprilie 2025, a solicitat Comitetului de Miniștri să depună eforturi în vederea înființării Tribunalului Special pentru Crima de Agresiune împotriva Ucrainei de îndată ce se va ajunge la un acord politic între statele și partenerii care participă la Grupul-nucleu, autorizându-l pe Secretarul General să încheie cu Ucraina acordul pentru înființarea Tribunalului Special și să instituie Acordul parțial extins privind Comitetul de conducere al Tribunalului Special pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei (denumit în continuare „Acordul parțial extins”) și invitând toate statele membre și observatoare ale Consiliului Europei, precum și alte state și organizații internaționale, să devină membri;

Întrucât Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în Rezoluția sa A/RES/79/284 din 16 aprilie 2025, a recunoscut contribuția Consiliului Europei la activitatea Grupului-nucleu în vederea instituirii unui tribunal special pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei, precum și dorința sa de a examina posibilele opțiuni de a oferi sprijin tehnic și de specialitate pentru instituirea și, după caz, funcționarea unui astfel de tribunal special;

Întrucât, reflectând activitatea Grupului-nucleu, Ucraina, prin scrisoarea din 13 mai 2025, a solicitat înființarea Tribunalului special pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei în cadrul Consiliului Europei

Întrucât Comitetul de Miniștri, la 4 iunie 2025, în cadrul celei de-a 1530-a reuniuni a Delegaților Miniștrilor, a decis să înființeze un Grup de lucru privind Tribunalul Special pentru Crima de Agresiune împotriva Ucrainei (GT-TRIBUNAL), deschis și statelor observatoare, precum și Uniunii Europene, cu mandatul de a examina proiectele de instrumente juridice prezentate de Ucraina și de a pregăti deciziile necesare pentru înființarea Tribunalului Special în cadrul Consiliului Europei;

Întrucât Comitetul de Miniștri l-a autorizat ulterior pe Secretarul General, prin decizia luată la 24 iunie 2025 în cadrul celei de-a 1532-a reuniuni a Delegaților Miniștrilor, să încheie cu Ucraina prezentul Acord între Consiliul Europei și Ucraina privind înființarea Tribunalului Special pentru Crima de Agresiune împotriva Ucrainei (denumit în continuare „Acordul”), cu statutul anexat,

Prin urmare, Consiliul Europei și Ucraina (denumite în continuare „Părțile») au convenit după cum urmează:

Articolul 1 - Înființarea Tribunalului Special

1. Se înființează Tribunalul Special pentru investigarea, urmărirea penală și judecarea persoanelor care poartă cea mai mare responsabilitate pentru crima de agresiune împotriva Ucrainei.
2. Tribunalul Special funcționează în conformitate cu Statutul Tribunalului Special (denumit în continuare „Statutul”), care este anexat la prezentul acord și face parte

integrantă din acesta.

3. În vederea punerii în aplicare a alineatului (1) din prezentul articol, Ucraina se angajează să adopte, după caz și cât mai curând posibil, măsurile constituționale, legislative, statutare și administrative necesare pentru a permite Tribunalului Special să își îndeplinească funcțiile.

4. Nicio dispoziție din prezentul acord nu poate fi interpretată ca limitând sau aducând atingere în vreun fel normelor de drept internațional existente sau în curs de dezvoltare.

Articolul 2 - Sediul Tribunalului Special și acordul cu statul gazdă

1. Tribunalul Special își va avea sediul într-unul dintre statele care au aderat la Acordul parțial extins, sub rezerva încheierii unui acord privind statul gazdă.

2. Tribunalul Special se va putea deplasa în afara sediului său atunci când consideră că acest lucru este necesar pentru exercitarea eficientă a funcțiilor sale sau este de dorit.

Articolul 3 - Statutul juridic și competențele Tribunalului Special

1. Tribunalul Special are personalitate juridică în temeiul dreptului internațional și capacitatea juridică necesară pentru exercitarea funcțiilor sale și îndeplinirea scopurilor sale, în particular pentru a încheia acorduri și înțelegeri, inclusiv privind cooperarea, cu statele și organizațiile internaționale în conformitate cu competența și mandatul său.

2. Sub rezerva acordului cu statul gazdă, Tribunalul Special are personalitate juridică în temeiul legislației naționale a statului gazdă și se bucură astfel de capacitatea juridică necesară pentru exercitarea funcțiilor sale, îndeplinirea mandatului său și protejarea intereselor sale, în particular capacitatea de a contracta și de a dobândi și înstrăina bunuri mobile și imobile.

3. Tribunalul Special are personalitate juridică în temeiul dreptului intern al Ucrainei și se bucură astfel de capacitatea juridică necesară exercitării funcțiilor sale, îndeplinirii mandatului său și protejării intereselor sale, în special capacitatea de a contracta și de a dobândi și înstrăina bunuri mobile și imobile.

4. În sensul prezentului articol, Tribunalul Special este reprezentat de președintele său.

Articolul 4 - Organizarea Tribunalului Special

Componența și funcționarea Tribunalului Special sunt stabilite prin statutul acestuia.

Articolul 5 - Comitetul de conducere

1. Părțile înțeleg că va fi înființat, în cadrul instituțional al Consiliului Europei prin intermediul unui acord parțial extins, Comitetul de conducere al Tribunalului Special pentru Crima de Agresiune împotriva Ucrainei (denumit în continuare „Comitetul de conducere”) pentru a finanța Tribunalul Special și pentru a îndeplini funcțiile administrative și manageriale prevăzute în Statut, precum și în alineatul (2) al prezentului

articol. Modalitățile și criteriile pentru a deveni membru al Comitetul de conducere vor fi stabilite prin acordul parțial extins.

2. Părțile înțeleg că, pe lângă funcțiile stabilite în statut, Comitetul de conducere va avea următoarele funcții suplimentare

- a. asigurarea finanțării necesare pentru Tribunalul Special și pentru Comitetul de conducere, inclusiv pentru secretariatul acestuia;
- b. furnizarea de consultanță non-judiciară și direcționarea politicilor cu privire la toate aspectele administrative ale funcționării Tribunalului Special, inclusiv chestiuni de eficiență;
- c. recomandarea către membrii și membrii asociați a unor măsuri de promovare a obiectivelor Tribunalului Special și ale Comitetului de conducere;
- d. elaborarea regulamentului de procedură care reglementează activitatea Comitetului de conducere și orice alte dispoziții necesare pentru punerea în aplicare a activităților sale;
- e. analiza și adoptarea de strategii, după caz, pentru creșterea sprijinului transregional pentru Tribunalul Special;
- f. asigurarea cooperării eficiente a membrilor și a membrilor asociați în toate sectoarele relevante, pe baza unui sistem de repartizare a sarcinilor;
- g. analiza modalităților de tranziție coordonată a anumitor funcții reziduale nejudiciare ale Tribunalului Special către Consiliul Europei, în special în ceea ce privește gestionarea dosarelor și a arhivelor;
- h. analiza unor mecanisme de asistență pentru membrii și membrii asociați în ceea ce privește costurile legate de executarea sentințelor, eliberarea persoanelor condamnate și protecția martorilor după încetarea Acordului parțial extins, inclusiv, eventual, prin crearea unui fond fiduciar; și
- i. îndeplinirea oricărei alte funcții necesare pentru îndeplinirea mandatului său.

Articolul 6 - Finanțe și buget

1. Tribunalul Special urmează să fie finanțat prin intermediul Acordului parțial extins menționat la articolul 5 din prezentul acord.

2. Secretarul general informează Comitetul de conducere în momentul în care sunt disponibile suficiente contribuții pentru a finanța înființarea Tribunalului Special și douăsprezece luni de funcționare a acestuia, alături de promisiuni egale cu cheltuielile anticipate pentru următoarele douăzeci și patru de luni de funcționare a Tribunalului Special. În urma acestei informări, Comitetul de conducere va decide când va începe prima fază de funcționare a Tribunalului Special, astfel cum este prevăzut la articolul 53 alineatul 1.a din Statut, inclusiv recrutarea, de către Secretarul general, a personalului de bază necesar pentru executarea acestei prime faze.

3. Secretarul general continuă să solicite contribuții egale cu cheltuielile anticipate ale Tribunalului Special după primii trei ani de funcționare a acestuia. În cazul în care contribuțiile financiare angajate în temeiul Acordului parțial extins sunt insuficiente pentru ca Tribunalul Special să își poată pune în aplicare mandatul, părțile explorează

mijloace alternative de finanțare a Tribunalului Special.

4. Bugetul anual al Tribunalului Special va fi aprobat de comitetul de gestionare.

Articolul 7 - Cooperarea cu Tribunalul Special

1. Ucraina va coopera cu Tribunalul Special și cu organele acestuia în toate etapele procedurii. Ucraina va facilita accesul procurorului Tribunalului Special și al avocatului apărării la locurile, persoanele și documentele relevante necesare pentru anchetă.

2. Ucraina se va conforma, fără întârzieri nejustificate, oricărei cereri de asistență sau oricărui ordin al Tribunalului Special, inclusiv, dar fără a se limita la:

- a. arestarea, predarea, transferul sau detenția persoanelor;
- b. executarea cererilor de asistență juridică în scopul obținerii de probe sau al transmiterii de obiecte, documente, înregistrări sau alte probe;
- c. gestionarea documentelor.

3. Părțile înțeleg că fiecare membru și membru asociat al Comitetului de conducere va coopera, în cadrul acordurilor de cooperare sau al altor acorduri și în limitele legislației lor naționale și ale obligațiilor lor internaționale, cu Tribunalul Special pentru a-i permite acestuia să își îndeplinească mandatul.

4. Pe durata prezenței lor în Ucraina, judecătorii, procurorul și procurorii adjuncți ai Tribunalului Special, grefierul și avocatul apărării, precum și membrii de familie care fac parte din gospodăria lor, se vor bucura de privilegiile și imunitățile, scutirile și facilitățile acordate agenților diplomatici în conformitate cu Convenția de la Viena din 1961 privind Relațiile Diplomatice. Ucraina va asigura inviolabilitatea tuturor documentelor aparținând Tribunalului Special și avocatului apărării sau deținute de aceștia în timpul prezenței lor pe teritoriul Ucrainei.

5. Personalul Tribunalului Special și funcționarii detașați se vor bucura de privilegiile și imunitățile prevăzute de Acordul general privind privilegiile și imunitățile al Consiliului Europei (ETS nr. 2).

Articolul 8 - Soluționarea litigiilor

Orice litigiu între părți cu privire la interpretarea sau aplicarea prezentului Acord se va soluționa prin negociere sau prin orice alt mod de soluționare convenit de comun acord.

Articolul 9 - Intrarea în vigoare

Prezentul acord intră în vigoare în prima zi a lunii următoare datei la care au fost îndeplinite toate condițiile următoare:

- a. Acordul a fost semnat de Secretarul General, exprimând consimțământul Consiliului Europei de a fi parte la acesta;
- b. Ucraina a notificat în scris Consiliul Europei că procedurile juridice interne pentru stabilirea consimțământului său de a fi parte au fost finalizate; și
- c. Acordul parțial extins menționat la Articolul 5 din prezentul acord a fost instituit.

Articolul 10 - Amendamente

Prezentul acord poate fi modificat prin acord scris între părți, cu aprobarea Comitetului de conducere. Orice modificare intră în vigoare în a treizecea zi de la data aprobării.

Articolul 11 - Încetarea

1. Prezentul acord încetează prin acordul comun al părților.
2. Prezentul acord încetează dacă:
 - a. Comitetul de conducere anunță părțile, în conformitate cu articolul 54 (1) din Statut, privind recomandarea sa de a dizolva Tribunalul Special și de a institui un mecanism rezidual;
 - b. Acordul parțial extins încetează în conformitate cu articolul 13 (2) din Acordul parțial extins; sau
 - c. nu există fonduri suficiente pentru a finanța cheltuielile anticipate pentru următoarele douăsprezece luni de funcționare a Tribunalului Special, iar părțile nu pot asigura mijloace alternative de finanțare a Tribunalului Special.
3. În cazul încetării în conformitate cu alineatul (1) și alineatul (2) litera (b) sau (c) din prezentul Articol, încetarea prezentului Acord produce efecte începând cu prima zi a celei de-a patra luni de la data deciziei Părților de a-l rezilia. Părțile vor lua toate măsurile necesare pentru încheierea ordonată a operațiunilor Tribunalului Special și se vor asigura că poate fi exercitat dreptul la o nouă procedură de judecată în conformitate cu Articolul 28 (3) din Statut.
4. În cazul încetării în conformitate cu alineatul (2) litera (a) din prezentul Articol, încetarea intră în vigoare la încheierea perioadei de tranziție menționate la Articolul 54 (3) din Statut.
5. Orice sarcini ale Tribunalului Special care nu sunt conferite mecanismului rezidual vor fi asumate de Consiliul Europei, cu excepția cazului în care părțile și, după caz, orice stat, organizație internațională sau entitate interesată convin altfel.
6. Părțile vor notifica statul-gazdă privind decizia lor de a înceta Acordul și vor coopera cu Tribunalul Special, cu statul-gazdă și cu Comitetul de conducere pentru a asigura o încheierea ordonată a operațiunilor Tribunalului Special.

Drept care, subsemnații, reprezentanți ai Consiliului Europei și ai Ucrainei, autorizați în mod corespunzător în acest sens, au semnat prezentul acord.

Întocmit la Strasbourg, la 25 iunie 2025, în două exemplare originale, în limbile ucraineană, engleză și franceză, toate textele fiind egal autentice.

Pentru Consiliul Europei:
Secretarul General al Consiliului Europei

Alain Berset

Pentru Ucraina:
Președintele Ucrainei

Volodymyr Zelenskyy